

KARLSTADS KOMMUN

Barn- och ungdomsförvaltningen

Karlstad 2013-11-26

Peter Wall, 054-540 36 94

Anna Karlefjärd, 070-001 04 39

Peter.wall@karlstad.se

Anna.karlefjard@karlstad.se

Läxor – en forskningsöversikt

Vi kommer här att i första hand belysa vad forskning hävdar gällande läxors betydelse för elevers lärande men vi ämnar även diskutera ett par resultat avseende andra effekter. Vår översikt gör inte anspråk på att täcka in all forskning som bedrivits på området utan texten tar sin utgångspunkt i några av de mest uppmärksammade resultaten och forskarna på området. I en översikt som diskuterar olika studiers resultat avseende sambandet mellan två variabler, kan det vara bra att först påminna om att olika studier kan ha definierat variabler på olika sätt. En vanlig definition av begreppet läxa är; ”En uppgift som eleverna gör hemma eller inte arbetar med under skoltid”¹. I internationell forskning hänvisas det ofta till Harris Cooper klassiska definition från 1989, som uttrycker att läxor är uppgifter ”assigned to students by schoolteachers that are meant to be carried out during non-school hours”.² Notera att definitionerna utesluter arbete som utförs i skolan - till exempel under håltimmar - och vanligtvis också uppgifter som det arbetas med hemma men som härrör från andra aktiviteter, som till exempel pianolektioner. Vad som menas med lärande kanske är mer problematiskt än begreppet läxa. Enligt Kohn handlar lärande, i stor del av läxforskningen, egentligen om prestation (eng: achievements) mätt på tre olika sätt: elevens resultat på standardiserade test, resultat på test som utformats av samma lärare som gav läxan samt betyg satta av samma lärare som gav läxan. Vanligast är dock att mäta mängd av läxa i förhållande till resultat på standardiserade test.³

¹ Westlund I (2007)

² Cooper H (1989)

³ Kohn (2006:4ff)

Studier avseende läxors betydels för elevers lärande

När forskare mäter läxors effekt för elevers lärande är det möjligt att komma fram till olika resultat beroende på en rad faktorer som till exempel i vilket ämne läxan ges, ålder på elever, hur läxan är utformad etcetera. Även hur studierna metodiskt är utformade spelar roll för vilka slutsatser som är möjliga att dra.⁴

Hattie har gjort en sammanställning av fem meta-analyser om läxors effekt på elevers lärande. I sammanställningen kommer han fram till att ett genomsnittligt värde för läxor, enligt det effektmått som används, är 0,29. Med det menas att elever som har läxor förbättrar sina resultat med i genomsnitt 0,29 standardavvikelser jämfört med elever som inte har läxor alternativt jämfört med samma grupps resultat på ett test som gjordes före perioden med läxor.⁵ Hattie diskuterar även läxor i sin bok *Synligt lärande för lärare* och konstaterar där att sambandet mellan användandet av läxor och elevprestationer indikerar att användandet av läxor påskyndar inläringen. En effektstorlek på 0,29 motsvarar en ”15-procentig förbättring av studietakten”, jämfört med om läxor inte används.⁶ Hattie är i sin undersökning dock tydlig med att nästan alla insatser medför ett ökat lärande och därför bör insatsers effekt inte relateras i förhållande till värdet noll, utan en rimligare brytpunkt för att en effekt skall anses vara god är 0,40. Vilket är medeleffekten på samtliga insatser som Hattie behandlar i sin studie. Bedömt utifrån brytpunkten 0,40 kan således den genomsnittliga effekten av läxor konstateras vara förhållandevis låg. Hattie poängterar dock att brytpunkten inte skall ”användas för att fatta beslut, utan snarare att vi använder den för att inleda diskussioner”.⁷ En liten effektstorlek som kräver få resurser kan till exempel vara klokare att använda än en mycket resurskrävande insats som har högre effektstorlek.⁸

⁴ Se t ex Cooper 2001 och Hattie 2009, Westlund 2004:35

⁵ Hattie 2009:234

⁶ Hattie 2012:28

⁷ Hattie 2012:33

⁸ Hattie 2012:28-30

Effekten av läxor skiljer enligt de flesta forskningsresultat beroende på faktorer som elevens ålder och vilka ämnen som undersöks. Generellt sett förefaller läxor vara mindre effektivt för yngre elever än för äldre elever. Läxors effekt tycks, fortsätter Hattie, också vara större i NO och SO-ämnena än i matematik.⁹ Här skall tilläggas att andra studier med en något annorlunda design kan komma fram till att ämnenas inbördes ordning kan vara en annan (se Cooper 2001). Även andra karaktäristiska har betydelse för läxornas effekt på lärandet. Enklare läxuppgifter förefaller vara att föredra framför mer komplicerade uppgifter och dessutom är det viktigt att läxan följs upp.¹⁰ Huvudbudskapet till skolor och lärare bör därför vara att fundera över hur läxor utformas och används, eftersom effekten av den genomsnittliga läxan inte är så god som man kan hoppas.¹¹

En av få svenska effektstudier av läxors betydelse för elevers kunskaper har gjorts av Jan-Eric Gustafsson, professor i pedagogik vid Göteborgs Universitet. Gustafsson menar att en stor del av läxforskningen innehåller ett systematiskt fel då sambandet mellan mängden läxor och elevresultat ofta granskas på elevnivå. De elever som har svårt för att tillägna sig kunskaper inom ett ämne får ofta mer läxor för att komma i kapp och dessutom kan samma elever behöva använda mer tid för att lösa uppgiften vilket gör att det i dessa studier kan påvisas ett negativt samband mellan tid använd till läxor och skolresultat¹². Även Cooper och Kohn uppmärksammar, utifrån amerikansk forskning, att flera studier har ett metodiskt problem då sambandet tid till läxor och prestationer på kunskapstest diskuteras. Studierna kan inte uttala sig om vad som orsakar vad och inte heller utesluta att en tredje bakomliggande faktor kan förklara de samband som studierna påvisar.¹³ Gustafsson som undersökt sambandet mellan tid till läxor och resultat på matematikprov i årskurs 8 – på klassnivå - kommer till slutsatsen att det finns ett tydligt positivt samband mellan tid till läxor och matematikkunskaper. Det

⁹ Effekten för ämnet engelska ligger någonstans mittemellan, menar Hattie, men då skall man komma ihåg att engelska är modersmål för merparten av de elever som ingår i studierna och ämnet kanske därför snarare motsvarar vårt svenskämne.

¹⁰ Hattie 2009:235

¹¹ Hattie 2012:30

¹² Se Gustafsson (2013) och intervju med Gustafsson i Sundén Jelminis artikel i SvD 13-10-16

¹³ Se Cooper 2001 och Kohn 2006.

negativa samband som ibland uppkommer på grund av att vissa elever får mer läxor beroende på att de ligger efter i undervisningen, försvinner om man jämför medelvärdet för respektive klass avseende tid till läxor och resultat på prov – menar Gustafsson. Gustafsson hävdar, i sin studie, således att läxor leder till bättre resultat, åtminstone i matematik för elever i årskurs 8.

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att sambandet mellan tid till läxor och lärande är komplext och att forskningen på området inte är entydig. Flera forskare hävdar att läxor har en positiv effekt men det finns också flera forskare som hävdar att effekten är mycket svag – om det ens finns någon - och att uppmätta effekter snarare beror på andra faktorer än det som studierna avser mäta.

Andra effekter av läxor

Utöver att läxor kan ha betydelse för elevers resultat framhålls ytterligare ett antal positiva och negativa effekter, flera av dessa studier utgår från olika intressenters uppfattning av det fenomen, det vill säga läxor, som undersöks. Positiva effekter som nämns är bland annat en ökad förmåga till studieplanering och att föräldrar får en bättre uppfattning om vad eleverna arbetar med i skolan. Negativa effekter som nämns är till exempel att läxorna tar tid från andra aktiviteter och att de leder till ökade skillnader mellan olika elevgrupper.¹⁴ Westlund diskuterar också likande effekter och konstaterar att studier visar att lärare och vuxna anser att läxor lär elever att planera, ökar elevernas engagemang för skolarbetet samt främjar samvaron mellan föräldrar och barn. I studier av elevers upplevelser av läxor hävdas däremot att yngre barn inte ser kopplingen mellan läxor och ansvarstagande och att de tar tid från annat de vill göra. Westlund refererar till Wartons forskning som kommer fram till att elever måste ges möjlighet att förstå syftet med läxorna.¹⁵ Här kan också tilläggas att forskare i sociologi har uppmärksammat att den samvaro mellan barn och föräldrar, som skrivs fram ovan, också kan vara problematisk. Lucas Gottzén från Linköpings universitet synliggör i sin studie att läxor

¹⁴ Cooper 2001:7

¹⁵ Westlund 2004:39

kan påverka familjesituationer på ett sätt som inte uppfattas positivt då det upptar mycket tid och kan kräva en hel del diskussion.¹⁶

Harris Cooper som ofta räknas som den stora auktoriteten inom läxforskningen och vars forskning både Hattie och Westlund refererar till, menar att läxors effekt är komplext att mäta. Cooper menar att läxors betydelse kan mätas i förhållande till en mängd olika mål; allt från betydelsen för lärandeffekter, till attityder till skolan, till föräldrars insyn i skolarbetet. I boken *The Battle over Homework* ämnar Cooper ge en nyanserad bild av den samlade läxforskningen och diskutera vilka förhållningssätt som kan vara rimliga att inta baserat på de studier som finns. Hans slutsats är att eftersom läxor, relativt andra insatser i skolan, är kostnadseffektiv bör läxor användas, men då på ett genomtänkt sätt. Han menar att det kan vara bra att skolområden har nedskrivet vilken läxpolicy som gäller. Läxorna bör dock ha olika syften för olika åldrar. Till skillnad från Westlund och även Kohn, som motsätter sig läxor till yngre barn, framhåller Cooper att yngre barn bör få läxor i syfte att tillägna sig goda studievänor. De ska också vara utformade för att förstärka basfärdigheter, han säger vidare att ett par korta läxor är bättre än någon enstaka lång. För äldre elever skall läxan i första hand utformas för att underlätta tillägnet av kunskaper knutna till särskilda undervisningsämnen.¹⁷ Lärare och föräldrar bör samtala om vilken roll föräldrar skall ha i läxläsandet. Generellt sett föreslår Cooper att föräldrar bör vara mer aktiva ju yngre barnet är för att sedan minska sitt inflytande när barnet blir äldre och kan ta mer ansvar. Dock är det viktigt att läraren inte bara ser till ålder utan också väger in vilka möjligheter eleverna har att få stöd i sin läxläsning.¹⁸

Summering och avslutande reflektioner

Vi kan alltså konstatera att forskningen inte är entydig avseende vilken effekt läxor har på barns lärande. Det finns studier som hävdar att läxor i liten utsträckning bidrar till elevers lärande och det finns studier som hävdar att läxor tvärtom bidrar till elevers lärande.

¹⁶ Se till exempel Gottzén 2010

¹⁷ Cooper 2001, 64ff

¹⁸ Cooper 2001:49

Utifrån denna forskningsöversikt kommer vi till slutsatsen att frågan om läxor är mycket komplex och att rekommendationen till kommunens skolor därför är att föra ett professionellt samtal kring i vilken omfattning läxor ges, hur läxor är utformade och vilka förutsättningar elever har att genomföra läxorna. Och att skolor i den diskussionen tar sin utgångspunkt i den forskning som finns tillgänglig.

Nedan uppmärksammas några punkter som, enligt forskning, bör beaktas vid givandet av läxor:¹⁹ Vi vill understryka att listan inte skall ses som en rekommendation till att ge läxor utan punkterna kan snarare ses som ett underlag för en professionell diskussion kring användningen av läxor.

▫ **Varför har vi läxor?** När läxor ges bör lärare vara tydliga med att förklara syftet med läxan och hur läxan relaterar till det ämne som studeras i skolan.

▫ **Hur mycket läxor får eleverna?** Vilken mängd uppgifter som är lämpligt bör bedömas utifrån elevernas ålder och övriga förutsättningar som behövs för att kunna lösa uppgifterna. Yngre barn bör generellt sett hellre ha ett par mycket korta läxor än någon enstaka lång. Även för äldre elever kan det vara mer effektivt att sprida ut övningsmomenten än att göra allt på en och samma dag. I de fall eleverna har olika lärare i olika ämnen bör lärarna bör samarbeta sinsemellan så att läxorna sprids ut över olika dagar.

▫ **Hur utformas läxan?** Läxor skall helst inte användas för att lära in nya komplexa förmågor utan snarare för att fördjupa kunskaper och färdigheter som redan behandlats. Föräldrar kan inte heller förväntas ha en instruerande funktion i uppgifterna utan deras uppgift är snarare att skapa en god hemmiljö för att utföra läxuppgifterna. Läxan bör också anpassas efter elevens individuella kunskapsnivå så att eleven klarar av läxan. Det är också viktigt att försäkra sig om att uppgifterna är tydligt formulerade avseende vad som skall göras och hur de skall redovisas. Det är dessutom en klar fördel om läxan upplevs som intressant och att eleven

¹⁹ Frågorna och rekommendationerna baseras på Coopers (2001) och Vatterotts (2008) råd.

”äger läxan”, det vill säga att eleven ges någon form av möjlighet att välja inom läxans ramar. Ett exempel skulle kunna vara att eleven kan välja vad den vill läsa om - i fall syftet är lästräning - eller att det finns möjlighet att relatera uppgiften till elevens egna erfarenheter. Det är också viktigt att läxan följs upp av läraren, till exempel i form av återkoppling till eleverna eller att läraren använder den information som läxorna ger till att utveckla sin undervisning.

Läxor

Forskningen kring effekten av läxor visar på olika resultat. En del resultat tyder på att läxor har en positiv effekt på elevers lärande och annan forskning ifrågasätter den slutsatsen. Oenigheten kan bland annat härledas till uppfattningar kring de metoder som använts men också till vilka ytterligare faktorer, utöver resultatförbättringar, som bör vägas in i slutsatserna. En generell rekommendation som dock kan ges utifrån ovan redovisad läxforskning, är att lärare bör fundera över hur läxor används på skolan. Viktiga frågor att fundera över är:

Varför har vi läxor? (Vilket är det huvudsakliga syftet?)

Hur ser mängden läxor ut? (Har eleverna få/många eller korta/långa läxor, har olika ämnen läxor till samma dag?)

Vilka förutsättningar har våra elever att utföra läxorna?
(Krävs det att föräldrarna hjälper eleverna?)

Hur utformas läxan? (Handlar det om repetition eller ska nya kunskaper läras in, hur introduceras läxan och hur följs den upp?)

Litteratur:

Cooper, Harris (2001). *The Battle Over Homework: Common ground for Administrators, Teachers and Parents*. Corwin Press, Inc. Thousand Oaks, California, USA.

Gottzén, Lucas (2010). Engagerat föräldraskap som norm och praktik. *Sociologi i dag* 40(1/2): 78-98.

Gustafsson, Jan-Eric (2013) Causal inference in educational effectiveness research: a comparison of three methods to investigate effects of homework on student achievement. *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy and Practice*. Volym 24.

Hattie, John (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-analyses Relating to Achievement*. Routledge. New York.

Hattie, John (2012). *Synligt lärande för lärare*. Natur & kultur. Stockholm.

Kohn, Alfie (2006) "Does Homework Improve Learning" ur Kohn, Alfie (2006) *The Homework Myth*. Da Capo Press. Cambridge, Massachusetts, USA.

Sundén Jelmini, Maria (2013) *Skolforskare tror på mer tid till läxor*. Svenska Dagbladet 2013-10-26.

Vatterott, Cathy (2008) *What Is Effective Homework?*

<http://homeworklady.com/downloads/published-articles.html>

Westlund, Ingrid (2004). *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift*. Institutionen för beteendevetenskap. Linköpings universitet.

Westlund, Ingrid (2007). *Läxan en svårfångad företeelse* ur Granström, Kjells (Red) "Forskning om lärares arbete i klassrummet". Myndigheten för skolutveckling. Lenanders grafiska AB, Kalmar.